

Galesia

Agau e nugau zebigeg

Yesus go koli Mesgai wag simai darena, wai 17 mazicina, Pol nug Galesia agaig ebuan du-ailel sikut wai mareun. Getal Pol bitei go abai daimai, Yesus nugau Ze Naliupet abai mareun. Bo, aiu ses Zuda dudu ipal agen emgasag ipal ebuan duaillel guzenai awaremen, “Ag Uwait nug dual naliu dabun ag Moses nugau kasai ze unum sesamoramen.” Pol go ze go doimai, Zuda dudu go en banban aigsisileun. Guzenaimai, go Galesia agaigan duaillel awareun, “Uwait nugtal iz gonugau ze oi aidabun tapai mileun, gonun, iz ag awarem. Ag polumanemen dudu go agal igul i sesamoran. Bo, ag Uwait nug dual naliu dabun, go agal oiagab Yesus en tutak petak an. Gonug, ag petak gonugau ameg ebu naliu damamen, abu tub tam.”

Agau e sesamorabun ze

- 1:1-10 Pol nug Galesia duaillel ‘Umaseu’ awareun.
- 1:11–2:21 Pol nug Galesia duaillel awareun, “Iz Yesus nugau ze oi aidanem du wanim a.”
- 3:1–4:31 Igal oigeb Yesus en petak amam Uwait nug gonugau ougab naliu mui eiman ig isanigamau. Moses nugau kasai ze nug ig i isanigamau.
- 5:1–6:10 Kristus nug igal igul eg ebuan imaigeun, gonun, Ah Wes nug ig gumigina, ig duaillel ipal isanaramam.
- 6:11-18 Pol nug gonugau ze pocabun duaillel go

ebuan Yesus nugau igul awau sesamorabun awareun.

¹⁻² Iz Pol, oiagab petak emen zaiar iz ibail darem, iguan ag Galesia duaillel, ag Yesus en oiagab petak emen, sikut e wai marem. Iz Yesus nugau ze oi aidanem du. Dudu banban agen Yesus nugau ze oi aidabun iz tapai milab tam. Du tub nug iz palautilab tam. Bo, Yesus Kristus mui, Uwait igual memenig mui, agen iz tapai mileimai, palautilemen. Uwait nug Yesus noumeun koli asai meun.

³ Iz Uwait guzenai aurem, go igual memenig, mui igual Dubanou Ban, Yesus Kristus mui, agen agal oiagab naliu mui eiman ag isanaraba, agal oiagab iau dacaneu go ag maraba, ag naliu damamen. ⁴ E Yesus gonug ig em e ebu igul eg memun, igual igul eg ebuan imaigeun. Gonug gonugau enib Uwait moroimai, a gegeulanau ebu noumeun. Igul go igual memenig, Uwait nugtal guzenabun aneun, gonun, go guzeneun. ⁵ Gonugun, ig Uwait go banou pet umkoskos ulag-wag murab. Petak!

Iz Uwait nugau Ze Naliupet tutak awaranem.

⁶ Iz esilakaimai, ag en oiab eg weu, einen, ziwass huia tam, Uwait nug gonugau ougab naliu mui eiman ag gonugau duaillel usalabun ularaimai, ag isanarabun go nug Kristus a gegeulanau ebu noumabun palauteun. Guzenina, ag gonugau Ze Naliupet en oiagab petak emen. Bo, ulis, iz dom, ag gonugau ze naliu sesamoremen uteimai, polu ze tub dudud ipal agen ze macanem, 'Go ze naliu' sesamoroi emen. ⁷ Bo, ze go Uwait nugau Ze

Naliupet tam. Dudu go agen polu ze maimai, ag dabeleu eg marem. Dudu go agen Kristus nugau Ze Naliupet atai kekulai macanem. ⁸ Ig Uwait nugau Ze Naliupet petak pet awaremun. Bo, ulis, ig ta, Uwait nugau tibur tub nug ta, ze awau tub go Uwait nugau Ze Naliupet awaraba iz Uwait aurem, go nug igual abu tapelai migeimai, palautigaba, ig ab banou elei dareu oug noimai, muzmuz damam. ⁹ Iz amegai awaremin, ulis koli awaramoroi. Ag amegai Uwait gonugau Ze Naliupet doimai, sesamoremenin. Kolital ulis du tub nug ze awau tub go Uwait nugau Ze Naliupet awaramau, iz Uwait auremin, go nug du go palautaba, ab banou ebu noimai, muzmuz damau.

¹⁰ Ag dabilanemen, iz dudu agal oiagab iz en siksikabun ze go maranemin emen ta? Tam, izan Uwait nugau ougab iz en siksikabun ze go maranem. Getal izal oiab Yesus en petak ab tam ebu, iz dudu agal oiagab iz en siksikabun ze awaranemin. Ulis, iz igul go guzenab tam, gonun, igul go eiman iz Kristus nugau salau muranem macanem go abai maranem.

Pol nug go getal erunai dareun gonugau ze.

¹¹ O zaiar, iz ag ze go abe mabun awaramoroi. Ze Naliupet go awaremin go du tub nugau dabeleu eiman tam. ¹² Iz du tub ebuan ze go wab tam. Iz du tub nug ze go abai milab tam. Tam pet! Ze go Yesus Kristus ob ougan koli asaimai, nugtal gonugau duaillel awarabun iz mileun.

¹³ Ag go don, getal ag izal wanim duanemen. Iz Zuda duaillel agal igul sesamoranemin. Ziwas

go ebutal, iz Uwait nugau duaillel Yesus en oiagab petak emen, go en iz bisom piab tam, iz ag uhu asiu maraimai, unum eg maramoroi emin. ¹⁴ Iz sag Zuda duaillel agal igul gusig pet sesamoraimai, izal kaman zaiar unum zilacaremin. Iz igual embigeg agal ze unum suban sesamoraimai, dudu ipal han ag igual embigeg agal igul sesamorabun gusig awaranemin.

¹⁵ Bo, getal, anikai nug iz soliciwau ebu, Uwait nug gonugau dabeleu eiman iz Yesus nugau ze oi aidabun du tapai mileun. Dai dai, go nug iz salau go mabun ulileimai, gonugau ougab naliu eiman isanileun. ¹⁶ Guzenaimai, iz Yesus Kristus nugau ze emgasag ipal ebuan duaillel awarabun tapai milabun Uwait nug gonugau nag iz abai mileun, gonun, iz abiu go igual Dubanou Ban. Iz dudu ipal waiagab biteimai, ag iz Yesus nugau ze abai milabun awarab tam. Uwait nugtal gonugau ze abai mileun. ¹⁷ Uwait nug iz gonugau ze abai milena, Yesus nugau ze oi aidanemen dudu Zerusalem uzan Zudia agaig ebu darem, iz simai piarab tam. Bo, iz ziwag go ebutal, Arebia du tamacag uzan em ula ebu beteimai, koli Damaskus ban uzan bitemin.

¹⁸ Iz wai ainarai uteimai, iz Pita piamoroi Zerusalem ban uzan Zudia agaig ebu siemin. Iz go getal piab tam, gonun, go abe mabun iz go dual zobu aliag daremin. ¹⁹ Go ebu, iz Yesus nugau ze oi aidanemen dudu unum piarab tam. Bo, iz Dubanou Ban nugau amag Zems tutak pemin.

²⁰ Ag go don, iz ag polu ze awarab tam. Uwait go abiu, iz ze e nugtal iz ulileun en sikut wai marem go petak pet.

21-24 Ziwas go ebu, duailel Kristus en oiagab petak emen Zudia agaig ebu dacanemen go iz aip i pianem. Ag duailel ipal agen iz en guzenai ze mina, domen, “Du go nug getal Uwait nugau duailel uhu maraimai, eg maraneun, bo, go nug Yesus nugau ze getal egonou aneun, ulis ze go koli duailel abai marai dareu.” Iz igul go mai darem, go Zudia duailel agen ze go doimai, Uwait ulagwag moromen.

Gonun, Pita dual daimai, iz koli Siria agaig mui Silisia agaig mui bitemin.

2

Yesus nugau ze oi aidanemen dudu ipal ag Pol en agal oiagab siksikeun.

¹ Kolital wai 14 sag mazicina, iz koli Zerusalem ban uzan siemin. Iz Barnabas dual, Taitas imai aimai, bitemun. ² Iz go ebu bitemin, einen, Uwait nug bitabun aileun, gonun, bitemin. Iz Yesus nugau ze oi aidanemen dudu banban izan ein Ze Naliupet emgasag ipal ebuan duailel abai maranem en awaremin. Iz ag ze gonugau bigeg awaremin. Bo, iz dudu banban abai tutak gotulemin, einen, iz Yesus nugau salau memin mui ulis mai darem mui awaremin. Iz umi uminai mui gotularemin, einen, iz i abiu ag iz ibail oiagab tutak mamam ta, tam ta. ³⁻⁵ Taitas go iz ibail dareu, go Grik du. Bo, dudu ipal agen Taitas nugau enib galau kuatamau aimai dabilemen ig go en ze patai daremun. Zuda dudu ipal ag go dabeleu gusig patanemen, agen polumaimai, Yesus nugau salau dudu sul alaloimai, ig abai ereg gotulemun. Ag ig igual oigeb Yesus Kristus en petak anemun,

Zuda agal kasai ze sesamoranem ta tam ta pi-abun zomen. Goagal dabeleu ig Zuda agal kasai ze unum sesamorabun aimai guzenemen. Bo, ig abiu ig kasai ze nugau salau dudu (*slev*) sul gonugau piu damun aimai, igul go eiman ig Uwait nugau ameg ebu naliu i damam, gonun, ig agal ze ubag i sesamoranemun. Gonun, Yesus nugau ze oi aidanemen dudu banban agen Taitas gonugau enib galau kuatabun aimai aurab tam. Guzenina, ig Taitas nugau enib galau kuatab tam. Igul go en, Yesus nugau Ze Naliupet go petak sag ag, Galesia duailel, abai damau aimai guzenai awarem.

⁶ Bo, Yesus nugau ze oi aidanemen dudu go dudu ipal agen ag dudu banban wanimag banou mui guzenai ze macanem. Iz dudu go wanimag banou mui ta, wanimag banou tamacag en dabeleu asiu i wai. Uwait nugau ameg ebu ig unum tutak. Dudu banban go agen Yesus nugau ze iz duailel abai maranem koli atai i kekulemen.

⁷ Bo, go gotulanemen ziwaz ebutal, ag abe memen, Uwait nug iz Pita dual gonugau Ze Naliupet duailel abai marabun salau tutak migeun. Pita nugau salau go Uwait nug moroun Uwait nugau Ze Naliupet go Zuda duailel abai maraneu. Bo, izal salau Uwait nug mileun go iz gonugau Ze Naliupet emgasag ipal ebuan duailel abai maranem.

⁸ Uwait nugtal gonugau gusig nug iz gonugau ze oi bitei emgasag ipal ebuan duailel abai marabun tapai mileun. Uwait go nug sag Pita gonugau gusig nug Pita Zuda duailel waiagab gonugau ze oi bitei abai marabun tapai moroun. ⁹ Dudu ipal agen Zems, Pita, Zon go duailel gumaranemen dudu banban sul ananem. Gotulanemen ziwaz

go ebu, ag abe memen Uwait nug gonugau ougab naliu eiman iz isanileimai, emgasag ipal ebuan duaillel abai marabun salau mileun. Gonun, agen Barnabas iz ibail igual ebeig patemenin. Igul go guzenemen, go igual oigeb tutak dacanem abai migemen. Guzenaimai, iz Barnabas dual ig koli bitei, emgasag ipal ebuan duaillel ula ebu salau mamam. Ag Zuda duaillel ula ebu salau mamamen. ¹⁰ Ag ig duaillel ecesab tamacag isanarabun en tutak aigemen. Iz petak duaillel go isanarabun en dabilaremin.

Antiok uzan ebu Pol nug Pita ze gusig aureun.

¹¹ Ziwas tub ebu, iz Antiok uzan darena, Pita alaimai, go igul eg tub meun. Getal Uwait nug go igul gue i guzenabun aureun. Iz gonugau igul uligaimai, Pita ze gusig auremin. ¹² Igul go enai, go amegai Antiok uzan biteimai, emgasag ipal ebuan duaillel abai daimai, go abai ee zai dacanun. Zems nug Zuda dudu ipal palautarena, bite-men. Zuda dudu go agen guzenai ze macanem, 'Emgasag ipal ebuan dudu go agal enimag galau kuatab tam, gonun, ig ag abai ee zabun iborain tam.' Pita go Zuda dudu go alemen uligaraimai, go banban uminaraimai, emgasag ipal ebuan dudu abai ee zabun uteun. ¹³ Zuda duaillel ipal Yesus en oiagab petak emen go abiu go igul go eg, bo, Pita igul go guzenina, uligaimai, ag han guzentel emgasag ipal ebuan dudu abai ee zabun utemen. Barnabas han goagal igul sesamoraimai, emgasag ipal ebuan duaillel abai ee i zaneun. Go guzenina, iz esilakemin, einen, Barnabas nugau ougab petak

eun go gusig dabelemin. Ag unum abiu go igul go eg, bo, ag guzenemen.

¹⁴ Iz dudu go agal igul uligemin go Yesus nugau Ze Naliupet subantal sesamorab tam. Gonun, iz duaillel ameagab ebu araog Pita auremin, “Na Zuda du, na koli kekulaimai, emgasag tub ebuan du sul dacanem, gonun, na ulis, Zuda dudu agal igul i sesamore. Na einen emgasag ipal ebuan dudu ag Zuda dudu agal igul sesamorabun aimai awaranem?”

Zuda duaillel mui emgasag ipal ebuan duaillel mui goagal oiagab petak ebi, Uwait nug isanaramau.

¹⁵ Igual embigeg ag Zuda dudu. Ig emgasag ipal ebuan dudu sul tam. Ag Zuda agal kasai ze i sesamoranemen, gonun, ig ag igul eg macanemen dudu anem. Ig Zuda dudu pet darem. ¹⁶ Ig abiu, du tub go kasai ze sesamoramau, du go Uwait nugau ameg ebu du naliu i dacaneu. Tam pet tam. Go gonugau ougab Yesus Kristus en petak amau, go petak, Uwait nug du naliu amau. Igul go enegun, ig han Uwait nugau ameg ebu naliu usalabun Yesus Kristus en igual oigeb petak emun, einen, ig kasai ze tutak sesamoranem zob, Uwait nug ig duaillel naliu i aigeu zob. Bo, ig Yesus Kristus en tutak dabeleimai, oigeb petak emun, go petak go nug ig duaillel naliu guzenai aiganeu.

¹⁷ Ig, Zuda dudu, igual oigeb Kristus en petak emun, Uwait nugau ameg ebu naliu daporoi anem. Bo, ig abiu ig han emgasag ipal ebuan duaillel sul kasai ze sesamorab tam, gonun, kasai

ze gonug ig igul eg macanem abai miganeu. Gonun, ig oigeb petak emun ebu, Yesus nug ig igul eg mabun aimai aigeun ta? Tam pet tam.

¹⁸ Bo, ulis iz Uwait nugau ameg ebu naliu usalabun kasai ze sesamoranemin go utemin. Iz koli sesamorai, Uwait nugau ameg ebu iz igul eg nugau du dacanai, einen, go iz unum suban sesamorabun iborain tam, gonun, go eiman iz Uwait nugau ameg ebu naliu usalabun iborain tam. ¹⁹⁻²⁰ Iz kasai ze go sesamorabun iborain tam, gonun, kasai ze gonug iz noumabun aneu. Iz noumemin zob, kasai ze koli sesamorabun i dabelem zob. Iz noumab tam, bo, Kristus izal empip oimai, go a gegeulanau ebu noumeun. Gonugun, iz ulis noumemin sul daimai, iz izal dabeleu i sesamoranem, iz Kristus nugau dabeleu tutak sesamoranem. Iz Zuda agal kasai ze i sesamoranem, gonun, iz ulis Uwait nugau abu tutak sesamoraimai, gonugau salau macanem. Ulis, iz em e ebu darem, izal oiab Uwait nugau nag en petak emin darem. Gonug tutak iz en ougab nug noumaimai, izal empip oimai, iz en noumeun. ²¹ Uwait nug gonugau ougab naliu eiman iz isanileun, gonun, iz igul go en asiu dabilanem. Einen, kasai ze eim ig Uwait nugau ameg ebu naliu usalemun zob, Kristus go ig isanigabun i noumeu zob, go gaul bigeg tamacag noumeun zob.

3

Kasai ze sesamorabun igul mui oiagab petak abun igul mui.

¹ Ei, ag, Galesia duaillel, agal dabeleu naliu tam! Iz ag en banban aisisileu. Einen, ag dudu ipal ulapagar zina, agen ag polumarena, go agal dabeleu sesamoraneu ta? Yesus Kristus go a gegeulanau ebu noumeun ze iz duaillel ameagab ebu araog awaremin, ag domenin. ² Ag iz ailan! Ag erunaimai, Uwait nugau Ah Wes omenin. Ag kasai ze sesamoraimai, Uwait nugau Ah Wes omenin ta? Tam, ag Uwait nugau Ze doimai, agal oiagab Yesus en petak emenin, gonun, gonugau Ah Wes omenin. ³ Ag amegai Kristus nugau Ah Wes eiman Uwait nugau ameg ebu naliu usalemen. Ulis, agal gusig nugau gonugau ameg ebu salau naliu maporoi ta? Agal dabeleu go eg. ⁴ Ag getal Uwait nugau ameg ebu naliu usalaimai, uhu asiu oi daremen. Ag uhu go gaul omenin ta? Tam, ig abiu, ag uhu go gaul wab tam. ⁵ Uwait nugau Ah Wes agal oiagab oug maimai, go nug gugeg beu beu abai maraneu. Einen? Go ag kasai ze sesamorabun aimai guzenaneu ta? Tam, ag gonugau ze doimai, agal oiagab go en petak mina, go nug guzenaneu.

⁶ Igul go sul, Uwait nugau ze nug Abraham en guzenai aneun,

“Abraham gonugau ougab Uwait en petak eun,
gonun, Uwait nug go gonugau ameg ebu du
naliupet pet aneun.” *Stat 15:6*

⁷ Gonun, ag ulis abiu mamamen, duaillel ag agal oiagab petak amau, duaillel go ag Abraham nugau ug pet. ⁸ Getal Uwait nug abiu meun, aiu ses emgasag ipal ebuan duaillel agal oiagab Uwait en petak mina, go nug ag gonugau ameg ebu naliu dabun tapai maramau. Go Uwait nug baib tub maimai, dudu ipal agen ze go Uwait nugau agau

ebu sikut wemen. Uwait nug Abraham go gonugau Ze Naliupet aureun,

“Du tub nait ug eiman aiu ses izan duail el emgasag unum ebu an ag izal ameab naliu usalabun tapai marai.” *Stat 12:3*

⁹ Guzenaimai, Abraham gonugau ougab Uwait en petak eun, gonun, Uwait nug gonugau ameg ebu naliu usalabun tapai moroun. Duail el ag han agal oiagab petak amamen Uwait nug ag han gonugau ameg ebu naliu usalabun tapai mara-mau.

¹⁰ Bo, duair in go igul naliu mabun kasai ze sesamoraimai, Uwait nugau ameg ebu naliu usalabun aneu, Uwait nug duair go nugau dorog eg muramau. Eimen? Uwait nugau ze nug guzenai aneun,

“Duail el ag kasai ze Uwait nugau agau ebu dareu, ag go unum sesamorab tam, ag uhu muzmuz oi damamen, eimen, ag abiu aiu ses Uwait nug agal doropag eg maraba, go dual awau muzmuz i damamen.” *Lo 27:26*

¹¹ Guzenaimai, ulis ag abe memen, du tub go kasai ze sesamoramau go gue eiman Uwait nugau ameg ebu du naliu i damau. Uwait nugau ze nug guzenai aneun,

“Duail el ag Uwait nugau ameg ebu naliu aimai, go nug ag isanaramau en agal oiagab petak anem, muzmuz awau damamen.” *Habakuk 2:4*

¹² Kasai ze sesamorabun igul mui oiagab petak abun igul mui, go ereg tutak tulabun iborain tam, go ata atai damam. Uwait nugau ze nug guzenai aneun,

“Du in go nug kasai ze unum sesamoraimai, kasai ze ginampet tub utab tam, go kasai ze nug isanuraba, muzmuz awau damau.” *Wok Pris 18:5*

Bo, duailel ag kasai ze unum sesamorabun iborain tam, gonun, ag igul go eiman awau muzmuz i damamen.

¹³ Gonun, kasai ze sesamorabun igul nug ig, Zuda duailel, igual doropig eg migamau. Bo, Kristus nug isanigeimai, uhu go ebuan imaigeun. Nugtal igual empip oimai, go a gegeulanau ebu noumina, Uwait nug ig en go eg moroun. Ig go abiu, einen, Uwait nugau agau ebu sikut enai dareu,

“Dudu unum ag a gegeulanau ebu noumamam go dudu agal doropag Uwait nug eg maramau.” *Lo 21:23*

¹⁴ Bo, Yesus Kristus nug igual empip oimai, a gegeulanau ebu noumimai, go ig koli imaigeun. Go guzeneun, einen, Uwait nug Abraham gonugau ameg ebu naliu dabun baib meun sul, emgasag ipal ebuan duailel ag han go naliu dabun baib ereg umamen. Guzenina, ig unum oigeb petak emun, Uwait nug gonugau Ah Wes migabun eun ig umam.

¹⁵ O Zaiar, iz ze tub go en awarai. Em go ebu, du tub go gonugau zaug dual baib maimai, igul naliu macaneu du tub nug gonugau baib koli oiabun iborain tam. Gonugau ze baib go ebu koli ze tub i tulai mamau. ¹⁶ Igul go guzenai sul, Uwait nug Abraham dual gonugau ug oug eim tutak duailel gonugau ameg ebu naliu dabun baib meun. Uwait nugau baib sil ug asiu en ze mab tam. Bo, go ug

tutak en aneun. *Stat 12:7* Ug tutak go, go Kristus. ¹⁷ Iz zebigeg go ze mamoroi. Getal Uwait nug Abraham dual baib meun. Dai dai, wai 430 mazicina, igual kasai ze Moses nug oi zoun. Gonun, kasai ze gonug Uwait nug Abraham dual baib meun i oiamau. Kasai ze gonug Uwait nugau baib nugau empip wabun iborain tam. ¹⁸ Ig Uwait nugau ameg ebu naliu daimai kasai ze sesamoreme zob, baib gonug ig gonugau ameg ebu naliu dabun i isanigamau. Einen, Uwait nug gonugau ougab naliu eiman Abraham dual baib getal meun go gonugau baib sesamoraimai, Abraham nug Uwait nugau ameg ebu naliu dareun. Go kasai ze eiman naliu usalab tam.

Kasai ze nugau bigeg enai.

¹⁹ Gonun, kasai ze go erunabun? Duaillel ag igul eg mina, Uwait nug kasai ze go mareun, einen, agal igul eg macanemen abai marabun guzeneun. Baib go Abraham nugau ug en aureun, ziwass Kristus em ebu zuna, kasai ze gonugau salau poeun. Kasai ze Uwait nug gonugau tibur marena, goagen mui Moses moromen. Einen, Moses go Uwait dual duaillel abai ula dacaneu du. Gonug mui kasai ze go duaillel mareun. ²⁰ Ag go don, ula dacaneu du go du tutak nugau salau murab tam, go du aliag agal salau maraneu. Bo, Uwait nug gonugau baib meun, go nughtal gonugau salau meun.

²¹ Kasai ze nug Uwait nug baib meun oi heun ta? Tam pet. Kasai ze eiman duaillel Uwait nug dual muzmuz awau dabun isanareun zob, duaillel ag kasai ze suban sesamoraimai, ag Uwait nugau ameg ebu naliu daremen zob. ²² Bo, go petak tam,

einen, Uwait nugau ze nug aneun, ‘Em e ebuan igul eg nug duail el unum gusig patareu.’ Igul go en, Uwait nug gonugau ameg ebu naliu dabun duail el abai baib meun. Igul go en, duail el inen agal oiagab Yesus Kristus en petak amam, duail el go sag Uwait nugau ameg ebu naliu damam.

²³ Gonun, ig Zuda duail el, getal Yesus Kristus i zuau ebu, ig igual oigeb petak ab tam ebu, kasai ze nug gumigai darena, ig kasai ze go piu daremun. Yesus zuna, Uwait nug igual oigeb go en petak abun abai migeun. ²⁴ Du tub gonugau nag ginampet gumabun duair tub tapai moroun sul Uwait nug kasai ze nug ig gumigabun tapai moroun, bitei biteimai, Kristus aleun. Go guzeneun, einen, igual oigeb go en petak aimai, ig Uwait nugau ameg ebu naliu dabun iboin. ²⁵ Ulis Yesus zuna, igual oigeb petak em, kasai ze nug koli ig i gumigamau.

Ig Uwait nugau gelegul alegul.

²⁶ Ag unum Zuda duail el mui emgasag ipal ebuan duail el mui, ag agal oiagab Yesus Kristus en petak emen. ²⁷ Gonun, ulis ag Uwait nugau gelegul alegul pet. Ag Kristus nugau wanib ebu ze gagaliag patemen, gonun, ag Yesus Kristus nug sul usalemenin. ²⁸ Guzenaimai, ag unum Uwait nugau gelegul alegul daimai, Zuda duail el mui emgasag ipal ebuan duail el mui ag ata atai tam, ag tutak daremen. Dudu agal salau agtal gumanemen mui salau dudu (*slev*) mui ag ata atai tam, ag tutak daremen. Dudu mui ailel mui ag ata atai tam, ag tutak daremen. Ag unum Yesus Kristus nugau duail el daremen, gonun, ag tutak pet

daremen. ²⁹ Ag Kristus nugau duail el dacanemen, gonun, ag Abraham nugau ug. Igul go en, Uwait nug Abraham ein ece wabun baib moroun ag ece go han umamen.

4

¹ Bo, iz ulis ze tub awaramoroi. Mogoi go gonugau memeg nugau ecesab wabun mogoi ginampet darena, gonugau memeg nug go salau du tub sul gumei dacaneu. Aiu ses petak ecesab go gonugau unum umau. ² Bo, mogoi go ginampet darena, duail el ipal agen go gumeimai, gonugau memeg nug ziw as tapai moroun ebu, go ecesab go unum memeg dual ereg gumamam. ³ Igul go guzenai sul, getal Uwait nug Yesus i palauteun ebu, ig Zuda duail el mogoi ginaginam sul darena, em ebu suban dabun igual kasai ze gonugau salau dudu sul sesamoranemun. ⁴ Bo, ziw as go Uwait nug tapai meun zuna, go nug gonugau nag pet nug ebuan palautina, aleun. Gonugau nag go petak air ougab eiman aleun. Go alaimai, Zuda duail el agal kasai ze piu dacaneun. ⁵ Uwait nug duail el inen ag kasai ze nug gumaraneu ebuan imarabun, go palautina, aleun. Gonun, Uwait nugau dabeleu unum Zuda duail el mui emgasag ipal ebuan duail el abai ereg gonugau gelegul alegul pet usalabun guzeneun.

⁶ Ag Uwait nugau gelegul alegul, gonun, Ah Wes gonugau nag nugau ougab oug dacaneu, go Ah Wes han igual oigeb oug meun. Ah Wes go darena, ig petak abiu Uwait go igual memenig, gonun, ig oigeb siksikai mui, Uwait guzenai oigeb weinai mui, auranem, "O Mekai, O Mekai." ⁷ Guzenaimai, ag getal salau dudu (*slev*) sul dacanemen. Ulis,

ag Uwait nugau gelegul alegul pet. Uwait nug aiu ses ece marabun baib meun ece go maramau. Einen, go nug ag gonugau gelegul alegul pet tapai mareun.

Pol nug Galesia duailel isanarabun dabeleu asioun.

⁸ Bo, getal ag, emgasag ipal ebuan duailel Uwait nugau wanib i abiu. Ag polu uwait agal salau dudu dacanemen. ⁹ Bo, ulis ag petak Uwait abe memen. Petak pet, Uwait nugtal ag abe maraneu. Ag einen polu uwait agal suban dabun kasai ze getal utemen, ag koli agal piu salau dudu sul dabun koli sesamoremen? Kasai ze go gusig tamacag, go nug ag isanarabun iborain tam. ¹⁰ Ag agal kasai ze sesamoraimai, agal Imabun Ziwas mui, geil awau tutak tutak ziwass mui, ee babun ziwass mui, ee wabun ziwass mui, wai awau beu beu mui, ag zobu suban pianemen. Ag einen igul go guzenanemen? ¹¹ Iz ag en salau gusig memin. Bo, ulis iz izal salau go gaul sakem aimai uminem.

¹² O izal zaiar, iz ag gusig ze awarem. Getal ag emgasag tub ebuan duailel Zuda agal kasai ze i sesamoraub ebu, izan agal uzan alaimai, iz ag sul usalemin. Iz kasai ze utemin sul, ag izal igul sesamoraimai, ulis kasai ze go sesamoranemen koli uten. Getal iz ag waiagab alemin, agen iz eg i milanemen. Agen iz suban gumilemen. ¹³ Einen, ag abiu iz ebeu utabun amegai agal uzan alaimai, Uwait nugau Ze Naliupet abai maremin. ¹⁴ Izal ebeu go nug ag uhu mareun. Bo, ag iz ebeu du eg aimai gasag milab tam. Ag iz Uwait nugau tibur tub sul imaillemen. Ag iz Yesus Kristus sul suban imaillemenin. ¹⁵ Iz abiu ag iz isanilabun

agal oiagab siksikai mui, daremen. Agal ameag wag iz isanilabun esei aimai, ag iz milemen zob. Bo, ag guzenai milab tam. Petak, ziwas go ebu, agal oiagab siksikai mui, iz suban isanilabun daremen. Bo, agal oiagab siksikai mui, daremen, go ulis eru waneun? ¹⁶ Iz Uwait nugau petak ze abai maremin, gonun, ag ulis iz ibail iwai usalemen ta?

¹⁷ Polu ze macanemen dudu agen salau gusig maimai, goagen agal igul sesamorabun aimai agen salau gusig maimai, ze atai awarai darem. Bo, agal ze nug ag i isanaramau. Ag izal igul sesamoranemen utabun aimai polumaraporoi. Ag agal igul tutak sesamoraimai, igual igul i sesamorabun aimai guzenaranemen. ¹⁸ Dudu ag duail el ipal isanarabun agen salau gusig macanemen, go iboi. Go petak pet, gonun, ziwas ipal ebu iz ag abai dacanem mui, ziwas ipal ebu iz ag abai i dacanem mui, ag umkoskos dudu ipal isanarabun salau gusig macan. ¹⁹ Ag izal gelear alear, gonun, anaiger agen mogoi soliagwabun mu wanemen sul, iz ag en izal oiab guzenai mu iweiu. Iz mu mui dai, agen Kristus nugau igul koli sesamorebi, izal mu go utamau. ²⁰ Bisomagar, iz ulis ag abai dabun dabeleu gusig wanem. Guzenemin, iz ze go iau awarabun iboi. Iz erunai ag isanarai, ein ze awarai aimai dabeleu asiu oi darem.

Hagar zaug Sara dual agal ze.

²¹ Ag ula ebu, duail el ipal ag Zuda agal kasai ze nugau piu damoroi ta? Kasai ze gonug ein eu? Ag iz ailan. ²² Uwait nugau ze nug guzenai aneu, 'Abraham go mogoi aliag a, Ismael zaug Aisak dual.' Ismael, go gonugau salau air (*slev*), Hagar

ebuan. Aisak, go gonugau wau pet, Sara ebuan. Sara go salau air tam. ²³ Gonugau mogoi salau air ebuan go igua, em ebuan dudu sul, zoun. Bo, nug nugau wau pet ebuan mogoi go Uwait nug Abraham dual baib maimai, gonugau gusig nugtal Sara mogoi moroun.

²⁴ Iz Hagar zaug Sara dual en ze awarem. Tatau ze go go Hagar zaug Sara dual sul go Uwait nugau baib aliag meun, igua darem sul. Air aliag go sul Uwait nug baib aliag duail el abai meun. Baib tub go Uwait nug Sainai em tabag ebu maimai, kasai ze Moses moroun. Duail el kasai ze go piu dacanemen salau duail el sul. Salau ailel agal gelear aleagar, ag han aiu ses salau duail el damamen. Gonun, iz baib go Hagar sul anem. ²⁵ Go petak. Dudu ipal agen Sainai em tabag, Arebia agaig ebu, wanib Hagar anem. Zuda agal ban uzan Zerusalem han air go sul. Ban uzan go duail el kasai ze sesamorabun salau gusig mai dacanemen. ²⁶ Bo, ig oigeb petak emun duail el ig kasai ze piu gonugau salau duail el sul dab tam. Igual Zerusalem Mesgai wag dareu. Go Sara sul. Go salau air tam, gonun, go ig oigeb petak emun duail el kasai ze piu gonugau salau duail el sul i darem, go igual anaicig. ²⁷ Uwait nugau ze nug Sara gonugau gelegul alegul en guzenai aneun,

“Na air, gelenar alenar tamacag, na mogoi ainag soligwabun mu duab tam. Bo, ounab sik-sikai mui, ulai, damam! Einen, na gelenar alenar asiu patamam. Nait gelenar alenar agen air du mui go agal geleagar aleagar unum zilacaramam.” *Aisaia 54:1*

²⁸ O zaiar, guzenaimai, ig Aisak sul. Go Uwait nug baib meun eiman aleun sul, ig gonugau baib en oigeb petak aimai, gonugau duailel usalemun.

²⁹ Ziwas go ebu, Hagar nugau nag, Ismael, ig em ebuan duailel sul zoun, gonug Sara nugau nag, Aisak, go Ah Wes eim usalina, uhu moroun. Igul go ulis han dareu. Duailel kasai ze gusig sesamoranemen, agen ig Yesus en oigeb petak emun duailel uhu miganem.

³⁰ Bo, Uwait nugau ze nug ein eun? Go guzenai aneun, “Uwait nug Abraham aureun, ‘Salau air go gonugau nag dual palautarebi, unamam. Salau air gonugau nag nug Sara nugau nag dual goagal memeag nugau ece ogog i umam.’ ” *Stat 21:10*

³¹ Guzenaimai, ig kasai ze Uwait nugau ameg ebu naliu dabun ban i sesamoramam. Ig salau air nugau gelegul alegul tam, ig Sara nugau gelegul alegul.

5

Ag Zuda agal kasai ze utemenin, gonun, ag koli i sesamoran.

¹ Getal ig kasai ze sesamorabun umkoskos dabilanem. Ulis Kristus nug isanigeimai, igul go ebuan imaigeun. Gonun, ag gusig tapai daiban, dudu ipal agen ag koli kasai ze gonugau salau dudu sul gonugau piu dabun gusig awarebi, ag goagal ze i sesamoran.

² Ag go don! Iz, Pol, izan ag awarem. Ag koli kasai ze sesamoraimai, enimag galau kuatebi igul go enai, ag Kristus semoromen. Gonugau salau ag en meun, salau gonug ag i isanaramau. ³ Ag,

dudu unum, iz ag gusig ze awarem. Dudu inen ag agal enimag galau kuatabun guzenamau, dudu go ag Zuda agal kasai ze unum piu dacanemen. Ag kasai ze go unum sesamoramamen. ⁴ Ag Uwait nugau ameg ebu naliu usalabun kasai ze sesamoraimai, ag Kristus nug dual dabun igul go unum utanemen. Uwait gonugau ougab naliu eiman ag isanaraimai, ag gonugau duail el usalabun abu kalai meun. Bo, ag abu go utanemen. ⁵ Bo, ig dabeleu guzenai wab, ig abiu Uwait nug gonugau duair usaligei mamau. Guzenaimai, ig igual oigeb Yesus en tutak petak emun, gonugau Ah Wes nug dabeleu migaba, Uwait nug aiu ses Mesgai wag ig duail el naliu aigabun igual oigeb siksikai mui, gumei damam. ⁶ Dudu ig Yesus Kristus dual pezai daimai, ig igual enimag galau kuatabun dabilanem, igul go banou tam. Ig igual enimag galau i kuatamam, igul go han banou tam. Oigeb Yesus en petak aimai, duail el ipal en oigeb nug noumamam, igul go banou pet.

⁷ Getal agal oiagab Yesus Kristus en petak emen ebu igul naliu go mai daremen. Ag Uwait nugau petak ze suban sesamorai daremen. Inug ag igul go uten aimai awareun? ⁸ Uwait nugal ulareun, go nug ag igul go uten aimai awarab tam. ⁹ Dudu guzenai ze macanem, “*Bret* aganemen marasin, gonugau wanib zis, go ginampet oimai, plaua ebu maimai, kekulina, *bret* unum banou nelaneu.” Igul go guzeneneg sul, du tub nug ag igul eg mabun ze awaraneu, go nug ag unum eg maraneu. ¹⁰ Bo, Dubanou Ban nug izal oiab gusig milena, iz abiu agal dabeleu izal sul. Dudu inen agen ze go tub tub awaranem, igul go nug

agal dabeleu eg maramam. Dudu guzeneneg, ag wanimag banou mui ta, wanimag banou tam, ag Uwait nug eg maramau.

¹¹ O zaiar, iz enimag galau kuatabun ze duaillel unum i abai maranemin. Iz ze go duaillel abai maranem zob, Zuda dudu agen iz uhu banou i milem zob. Bo, iz Yesus a gegeulanau ebu noumeun ze tutak abai maranem, gonun, ag ze go duabun uteimai, iz uhu milanemen. ¹² Izal dabeleu guzenai, dudu go agen ag agal enimag galau kuatabun gusig awarebi, agal oiagab eg waneu, ag utarebiag, ag betei, agal poiag agtal unum oi aramam!

¹³ O zaiar, Uwait nug ag kasai ze sesamorane-men igul ebuan imarabun ulareun. Guzenina, ag Zuda agal kasai ze piu i daremen, gonun, ag ein igul guzenabun iboin, bo, ag ece tub nugau salau du i damamen. Ag agal enimag siksikabun i dabilan. Bo, agagal zaiagar en oiagab nug noumaiban, isanaran. ¹⁴ Ag igul go guzenamamen, ag Moses nugau kasai ze unum sesamoramamen. Einen, gonugau ze guzeneu,

“Na nag en ounab nug noumem sul, duaillel ipal en han guzental ounab nug noumamau.” *Wok Pris 19:18*

¹⁵ Ag subantal don! Ag agzozou egun zag sul, ze alalaimai, malai macanemen, agtal agal doropag unum eg wanemen.

Ah Wes nugau igul mui e em ebuan igul mui.

¹⁶⁻¹⁷ Gonun, iz ag gusig awarem. Ag umkoskos Uwait nugau Ah Wes nugau igul tutak sesamoran. Einen? Em ebuan igul eg go nug Uwait nugau Ah Wes nugau igul oi aneu. Uwait nugau Ah Wes

nugau igul go nug em ebuan igul eg oi amaceu. Igul go dual ag iwai muranemen. Gonun, ein igul guzenabun dabilanem, na igul go umkoskos i guzenanem. Ag Uwait nugau Ah Wes nugau igul tutak umkoskos sesamoran. Guzenebi, ag igul eg i mamamen. ¹⁸ Ag Uwait nugau Ah Wes sesamorai daremen, ag Zuda agal kasai ze nugau pigsal i damamen.

¹⁹ Em ebuan duaillel agal igul eg macanemen go araog dacaneu. Igul go enai, ag wal igul mui igul eg ipal mabun dabeleu eg oimai, duaillel agal ameagab ebu wal igul ipal araog macanemen. Agal enimag siksikabun igul eg ipal macanemen. ²⁰ Ag polu uwait ulagzanemen, oz ze eim igul ipal macanemen. Duaillel agzozou iwai usalaimai, malai macanemen. Ag duaillel ipal goagal ecesab en alaraimai, wabun dabilanemen. Ag agzozou duaillel ipal en aiag sisilanemen. Ag agal wanimag wag banou mui dabun salau gusig macanemen. Ag agzozou ze alalaimai, beu beu atalanemen. Ag ipal ze, go Uwait nugau petak ze tam, doimai, oiagab go en petak aimai, duaillel goagal dabeleu sul dabilanemen go abai ereg gotulanemen. ²¹ Ag dudu ipal wanimag banou mui agal empip wabun gusig dabilanemen. Ag umkoskos ze gusig zaimai, kar waganeun. Ag kar waganeun dudu sul, saipag asiu macanemen. Ag igul eg ipal han macanemen. Getal iz ze go awaremin, ulis kolital awarem. Duaillel ag igul go koli koli guzenamamen, Uwait nug duaillel gumarabun ziwass alaba, ag gonugau duaillel pet i usalamamen.

²² Bo, duaillel Uwait nugau Ah Wes nugau igul naliu sesamoraimai, igul go guzenai macanem.

Duailel ipal en oiagab noumaneu. Go oiagab selai mui dacanem. Go oiagab iau dabun mui dacanem. Go dudu ipal agen uhu marena, goagen koli dudu go igul eg i maranem. Go duailel ipal isanaranem. Go igul naliu duailel ipal ebalagab macanem. Go umkoskos igul naliu macanem, gonun, duailel ipal agen go en oiagab petak anem. ²³ Go duailel ipal gusig tamacag en dabeleimai, waiagab beteimai, iau isanaranem. Goagtal agal dabeleu suban gumanem. Duailel igul naliu go macanem, ag kasai ze tub i etuburanem. ²⁴ Yesus Kristus nugau duailel agal em ebuan igul eg uteimai, igul eg go Kristus nug a gegeulanau ebu asai memen. Gonun, agal igul eg mabun dabeleu oimai, oiagab asaneu mui igul go unum oi hemen.

²⁵ Ig, awau dabun igul go Uwait nugau Ah Wes nug migeun. Guzenaimai, ig ag gonugau igul suban sesamorab. ²⁶ Ig iguatal igual wanimig i wag mab. Wanimig wag banou mui dabun igual zaiger abai i iwai mab. Dudu ipal agal wanimag wag wabun i dabilab.

6

Agal zaiagar uhu mui, agen isanaran.

¹ O zaiar, ag ula du tub nug igul eg tub maba, ag dudu ipal Uwait nugau Ah Wes mui, go abiu mebi, agen go koli igul naliu mabun go waugab betei isanoron. Ag betei go i gusig ze auran, iau isanoron. Einen, ag han Satan nug ag igul eg mabun bimaiag pimau, gonun, agal igul subantal guman. ² Ag duailel ipal agal uhu gamacabun isanaran. Ag guzenamamen, ag Kristus nugau ze

go unum sesamoramamen. ³ Du tub wanib banou tamacag gonugau wanib duailel ipal agal wanimag zilarai dareu aimai, dabilaneu, go nugtal nugnugau wanib ulagwag mamau, du go gue nugtal nug polorou. Petak pet, go du banou tam. ⁴ Bo, ag dudu tutak tutak agtal agal igul uligaimai, sisan. Ag igul naliu macanemen, go iboi, go agal igul naliu en siksikamamen. Ag dudu ipal agal igul uligaimai, i sisiaran. ⁵ Dudu tutak tutak agtal agal salau mabun uhu beu beu gamamamen. ⁶ Bo, du in go du tub nug Uwait nugau Ze abai muraneu, gonug han koli abai muraneu du go isanorabun ecesab muramau.

Awau dabun igul go ee ug babun igul sul.

⁷ Ag agtal ag en i poluman. Einen, du tub nug Uwait ameg patabun iborain tam. Du gonugau ougem ein ee ug beun, ee go tutak umau. ⁸ Igul go guzenai, duair in go gonugau em ebuan ecesab dabeleimai, igul eg mai dacaneu, gonugau igul eg gonugtal waba, noumamau. Bo, duair in go Uwait nugau Ah Wes ougab siksikabun igul naliu macaneu, go Ah Wes nug isanuraba, go Uwait dual muzmuz awau damau. ⁹ Gonun, ig igul naliu mabun en i wasig mab. Ig igul naliu go i utab. Guzenab, aiu ses ziwass tub Uwait nugtal tapai meun ebu, ig go dual muzmuz awau damam. ¹⁰ Guzenaimai, duailel ipal isanarabun abu daba, isanarab. Ig go ebalagab igul naliu mai dab. Bo, ig umkoskos igual zaiger Yesus en oiagab petak emen isanarai dab.

Pol gonugau sikut weun go poeun.

¹¹ Ag agau sikut banou go pian. Ulis, iz agau sikut go izal ebesil gusig ze sikut wai marem.

¹² Zuda dudu ipal oiagab petak emen, agen ag emgasag ipal ebuan dudu agal enimag galau kuatabun aimai gusig awarai darem. Ag goagal ze sesamoraimai, agal enimag galau kuatina, Zuda dudu ipal agen dudu go wanimag wag ban marabun aimai guzenanem. Dudu go ag Yesus Kristus a gegeulanau ebu ig Uwait nugau ameg ebu naliu dabun noumeun en oiagab petak anem, bo, ag Zuda dudu ipal oiagab petak ab tam, agen ag uhu maranem aimai uminaimai, agal enimag galau kuatabun aimai awaranem. ¹³ Zuda dudu go agal enimag galau kuatemen, agtal han agal kasai ze unum i sesamoranem. Bo, ag agal enimag galau kuatabun aimai awarai darem. Ag igul go guzenina, go siksikaimai, wanimag banou mui daimai, ag goagal piagsal dabun aimai guzenai darem. ¹⁴ Iz, izal dabeleu izal wanim ulapwag mabun igul tub i mai. Bo, iz igual Dubanou Ban, Yesus Kristus go a gegeulanau ebu noumeun go en petak gonugau wanib ulagwag mai. Yesus Kristus go a gegeulanau ebu noumeun sul, izal dabeleu e em ebuan igul eg han unum noumeun. Igul go sul, iz han em ebuan duaillel agal ameagab ebu noumemin du sul. ¹⁵ Dudu enimag galau kuatabun, igul go banou tam. Dudu enimag galau kuatab tam, igul go han banou tam. Igul tub tutak go banou. Igul go Uwait nug duaillel koli awau usalai mareun, igul go banou pet. ¹⁶ Uwait nug duaillel gonugau ze sesamorengonug ag en ougab bisou piaraimai, isanaraba, agal oiagab iau damamen. Duaillel go ag Uwait nugau duaillel pet.

Ag Israel duail el pet.

¹⁷ Guzenaimai, izal ze pocabun iz dudu ipal agen iz koli uhu asiu i milen aimai awarem. Einen, iz dudu ipal agen iwemen go suigul go izal enim tabug ebu dareu. Go suigul salau dudu (*slev*) agal baz sul, iz Yesus nugau salau du darem abai marai.

¹⁸ O, izal zaiar, iz Uwait auranem, igual Dubanou Ban, Yesus Kristus nug gonugau ougab naliu eiman agal doropag suban dabun isanaramau. Petak!

Uwait nugau Ze Naliu
The New Testament in the Kein Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kein long Niugini

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kein

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

7c8d8e69-f9a1-5ddf-9698-e3ef19204c55